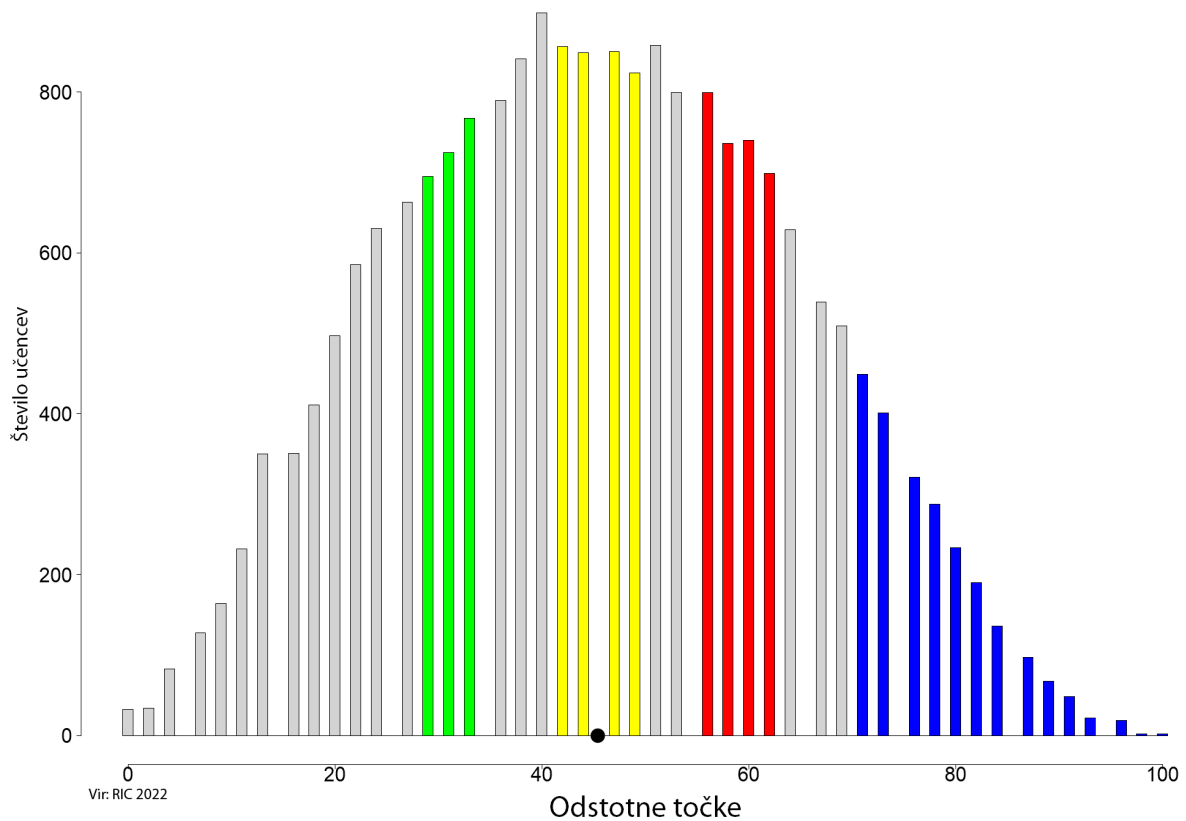

Predmetna komisija za slovenščino

Opisi dosežkov učencev 6. razreda na nacionalnem preverjanju znanja

Porazdelitev točk pri predmetu SLOVENŠČINA (NPZ, 6. razred, 2022, N = 20841)

Slika: Porazdelitev točk pri slovenščini, 6. razred

Preizkus iz slovenščine na NPZ za učence 6. razreda je dvodelen: v I. delu so naloge povezane z neumetnostnim besedilom, v II. delu pa z umetnostnim besedilom. Razmerje v deležu točk obeh delov je enako, kot je razmerje med književnostjo in jezikom pri pouku oz. kot ga določa učni načrt za slovenščino v osnovni šoli (v nadaljevanju UN), tj. 40 % za književnost in 60 % za jezik.

V I. delu je bilo izhodiščno neumetnostno besedilo z naslovom *Branje misli*, prirejeno po besedilu Roberta Winstona iz knjige *Kaj se mota v moji glavi?* (2011). Naloge ob neumetnostnem besedilu preverjajo učenčevo zmožnost enosmernega sporazumevanja in tvorjenja enogovornih neumetnostnih besedil ter jezikovno, slogovno in metajezikovno zmožnost.

V II. delu je bilo izhodiščno besedilo odlomek iz dela Dima Zupana *Duh Maksa Zeljarskega*, objavljeno v knjigi *Geniji: Antologija sodobne slovenske mladinske kratke proze*, ki jo je uredila Dragica Haramija. Naloge ob umetnostnem besedilu preverjajo učenčevo zmožnost sprejemanja umetnostnih besedil in tvorjenja besedil o umetnostnih besedilih in ob njih ter usvojeno literarnovedno znanje.

V nadaljevanju so predstavljene naloge po t. i. barvnih območjih. Uspešnost reševanja pomeni, da je nalogo pravilno rešilo vsaj 65 % učencev z dosežki v danem območju. To v splošnem pomeni, da so učenci z višjimi dosežki uspešno reševali tudi naloge iz nižjih območij.

ZELENO OBMOČJE

Zeleno območje označuje učence, katerih skupni dosežki določajo mejo *spodnje četrtine dosežkov* (glede na druge dosežke). V tem območju je 10 % učencev; njihovi dosežki so višji od spodnjih 20 % in nižji od 70 % preostalih dosežkov.

V I. delu preizkusa so v zelenem območju štiri naloge; ena naloga je sestavljena iz dveh delov:

- **Naloga 3** je preverjala jezikovno zmožnost, in sicer poimenovalno. Učenci so morali razložiti dano besedno zvezo iz besedila. Naloga je bila izbirnega tipa.
- **Naloga 4** je preverjala učenčevo zmožnost povzemanja bistvenih podatkov. Učenci so morali napisati tri primere, po čem sogovornici prepoznajo naše misli in čustva.
- **Naloga 11 a** je preverjala jezikovno zmožnost, in sicer poimenovalno. Učenci so morali dani besedi v izpisani povedi poiskati njeno sopomenko.
- **Naloga 11 b** je prav tako preverjala jezikovno zmožnost, in sicer poimenovalno. Učenci so morali iz izpisane povedi prepisati besedo, ki spada v isto besedno družino kot beseda *laganje*.
- **Naloga 13** je preverjala jezikovno, in sicer skladenjsko zmožnost. Učenci so morali dopolniti poved z ustrezno obliko samostalnika *človek*.

Naloge zelenega območja so preverjale zmožnosti prve in druge taksonomske stopnje (predvsem znanje in razumevanje, ena naloga še uporabo), naloga 4 pa tudi tretje taksonomske stopnje (sintezo), po UN pa minimalne standarde.

V II. delu preizkusa v zelenem območju ni bilo nobene naloge.

RUMENO OBMOČJE

Rumeno območje označuje učence, katerih skupni dosežki določajo mejo *med polovicama dosežkov*. V tem območju je 10 % učencev; njihovi dosežki so višji od spodnjih 45 % in hkrati nižji od 45 % preostalih dosežkov.

V I. delu preizkusa sta v rumenem območju dve nalogi, obe delno:

- **Naloga 12 b** je preverjala metajezikovno zmožnost. Učenci so morali ugotoviti, kateri oblikovni lastnosti (oseba in število) veljata za zaimek *jih*. Naloga je bila izbirnega tipa.
- **Naloga 14 a** je prav tako preverjala metajezikovno zmožnost. Učenci so morali med danimi možnostmi obkrožiti časovno obliko glagolov, uporabljenih v določenem odstavku.

Obe nalogi sta preverjali zmožnosti prve taksonomske stopnje (znanje), naloga 14 a tudi druge (razumevanje), po UN pa minimalna standarda.

V II. delu preizkusa je v rumenem območju ena naloga, in sicer:

- **3. naloga** je preverjala recepcijsko zmožnost, tj. zmožnost razumevanja besedila. Učenci so morali med ponujenimi možnostmi izbrati, o čem predvsem govori besedilo, torej morali so prepoznati temo besedila.

Naloga je preverjala zmožnosti druge taksonomske stopnje, po UN pa minimalni standard.

RDEČE OBMOČJE

Rdeče območje označuje učence, katerih skupni dosežki določajo mejo *zgornje četrte dosežkov*. V tem območju je 10 % učencev; njihovi dosežki so višji od spodnjih 70 % in nižji od 20 % preostalih dosežkov.

V I. delu preizkusa je v rdečem območju pet nalog, in sicer tri v celoti in dve delno:

- **Naloga 1** je preverjala slogovno zmožnost. Učenci so morali določiti okoliščine nastanka besedila (avtorja besedila in naslov knjige); zapis obeh odgovorov je moral biti zapisan pravopisno pravilno.
- **Naloga 6** je preverjala zmožnost razumevanja izhodiščnega besedila, in sicer tako, da so učenci morali presoditi, ali sta navedeni trditvi o vsebini besedila pravilni ali ne.
- **Naloga 7** je preverjala zmožnost razumevanja izhodiščnega besedila. Učenci so morali zapisati najustreznejši naslov za označeni del izhodiščnega besedila. Jezikovna pravilnost se pri tej nalogi ni vrednotila.
- **Naloga 12 a** je preverjala metajezikovno zmožnost. Učenci so morali zapisati, na katero besedo se nanaša osebni zaimek *jih* v navedeni povedi, in tako izkazati razumevanje jezikoslovnega izraza.
- **Naloga 16 A** je preverjala zmožnost tvorjenja besedila. Učenci so morali napisati krajše zaokroženo besedilo, v katerem so morali predstaviti, kaj prikazujeta dva diagrama.

Naloge rdečega območja so preverjale zmožnosti prve (znanje), druge (razumevanje, uporabo) in tretje taksonomske stopnje (analizo in sintezo), po UN pa minimalne standarde.

V II. delu preizkusa je v rdečem območju šest nalog:

- **Naloga 1** je preverjala poznavanje, razumevanje in uporabo literarnovednega znanja tako, da so morali učenci obkrožiti vrsto pripovedi: realistična in/ali fantastična in svojo izbiro utemeljiti.
- V **nalogi 2** so morali učenci dokazati svojo recepcijsko zmožnost tako, da so prepoznali, ali se kraj dogajanja v odlomku spremeni, in svoj odgovor utemeljiti s sklicevanjem na besedilo.
- V **nalogi 4** so morali učenci dokazati svojo recepcijsko zmožnost tako, da so s števkami označili, kako si sledijo dogodki v odlomku.
- V **nalogi 8** so morali učenci dokazati razumevanje besedila tako, da so razložili pomen podčrtanega dela povedi.
- V **nalogi 9** so morali učenci dokazati razumevanje besedila tako, da so med ponujenimi odgovori prepoznali, kaj pomeni podčrtana beseda.
- **Naloga 10 A** je preverjala recepcijsko zmožnost in zmožnost tvorjenja krajšega zaokroženega besedila. Učenci so morali odgovoriti, zakaj se je kaj zgodilo in katere posledice je imelo ravnanje književnih oseb, ter ugotovitve utemeljiti s sklicevanjem na besedilo.

Naloge rdečega območja so preverjale zmožnosti prve in druge taksonomske stopnje (znanje, razumevanje in uporaba), ena naloga pa tudi tretje taksonomske stopnje (sinteza), po UN pa minimalne in temeljne standarde.

MODRO OBMOČJE

Modro območje označuje učence, katerih skupni dosežki so v *zgornji desetini dosežkov*. V tem območju je 10 % učencev z najvišjimi dosežki; njihovi dosežki so višji od 90 % dosežkov.

V I. delu preizkusa je v modrem območju šest nalog:

- **Naloga 2** je preverjala zmožnost razumevanja prebranega besedila. Učenci so morali določiti namen sporočevalca.
- **Naloga 5** je preverjala zmožnost razumevanja prebranega besedila. Učenci so morali povzeti bistvene podatke o tem, kako z govoricco telesa pokažemo, da se strinjamo z govorcem.
- **Naloga 8** je preverjala zmožnost razumevanja prebranega besedila. Učenci so morali povzeti bistvene podatke o tem, kako občutimo bolečino, če vidimo, da se je nekdo udaril. Odgovor je moral biti tudi jezikovno pravilen.
- **Naloga 9** je preverjala zmožnost razumevanja prebranega besedila. Učenci so morali povzeti bistvene podatke o tem, zakaj starši vedno prepoznajo otrokovo laž. Pri tej nalogi se je vrednotila tudi jezikovna pravilnost odgovora.
- **Naloga 10** je preverjala jezikovno, in sicer skladijsko zmožnost. Učenci so morali primer premega govora pretvoriti v odvisnega. Poved je morala biti jezikovno pravilna.
- **Naloga 16 B** je preverjala jezikovno zmožnost. Učenci so morali napisati jezikovno pravilno in slogovno ustrezno krajše besedilo.

Naloga modrega območja so preverjale zmožnosti vseh treh taksonomskih stopenj, po UN pa minimalne standarde.

V II. delu preizkusa sta bili v modrem območju dve nalogi, in sicer ena delno in ena v celoti:

- **Naloga 10 B** je preverjala jezikovno pravilnost tvorjenega zaokroženega besedila.
- **Naloga 11** je preverjala literarnovedno znanje. Učenci so morali navesti točen naslov enega izmed literarnih del Hansa Christiana Andersena.

Nalogi sta preverjali zmožnosti prve (znanje) in druge taksonomske stopnje (uporaba), po UN pa minimalne in temeljne standarde.

NAD MODRIM OBMOČJEM

Naloge, ki so v območju nad modrim, v 65 % primerov ne rešijo niti učenci z najvišjimi skupnimi dosežki.

V I. delu preizkusa sta v območju nad modrim dve nalogi:

- **Naloga 14 b** je preverjala metajezikovno zmožnost. Učenci so morali utemeljiti, zakaj so glagoli iz odstavka *Sledenje pogledom* v izhodiščnem besedilu v sedanjiku.
- **Naloga 15** je preverjala jezikovno, in sicer skladenjsko zmožnost. Učenci so morali navedeni enostavni povedi združiti v dvostavno poved tako, da so izrazili vzrok. Nova poved je morala biti jezikovno pravilna.

Nalogi sta preverjali zmožnosti prve (znanje) in druge taksonomske stopnje (razumevanje in uporabo), po UN pa minimalni standard.

V II. delu preizkusa so v območju nad modrim tri naloge:

- **Naloga 5** je preverjala recepcijsko zmožnost ter zmožnost tvorjenja besedil o umetnostnem besedilu in ob njem. Učenci so morali zapisati krajše zaokroženo besedilo in v njem predstaviti ter utemeljiti dve značajski lastnosti književne osebe (učiteljice Zorko). Pri nalogi se je vrednotila tudi jezikovna pravilnost odgovora.
- **Naloga 6** je prav tako preverjala recepcijsko zmožnost, le da so pri tej nalogi učenci ubesedili svojo predstavo dogajalnega prostora/časa. To so storili tako, da so navedli dva prizora iz narave, s katerima pripovedovalec stopnjuje napetost.
- **Naloga 7** je preverjala razumevanje besedila. Učenci so morali navesti, kako književna oseba (duh Maksa Zeljarskega) povezuje preteklost in sedanost. Naloga je preverjala tudi jezikovno pravilnost odgovora.

Naloge nad modrim območjem so preverjale zmožnosti druge (razumevanje) in tretje (vrednotenje, sinteza) taksonomske stopnje, po UN pa minimalne standarde.

Sklep

V I. delu preizkusa, tj. ob **neumetnostnem besedilu**, so tudi učenci z najnižjimi dosežki uspešno reševali naloge, ki so preverjale poimenovalno zmožnost (3, 11 a in 11 b), prav tako so znali v poved vstaviti pravilno obliko samostalnika človek (*ljudmi*) in odgovoriti, po čem sogovornici prepoznajo naše misli in čustva, verjetno zato, ker so morali navesti le tri izmed številnih možnih odgovorov, poleg tega jim ni bilo treba odgovarjati v obliki povedi.

V rumenem območju sta bili dve nalogi, ki sta preverjali metajezikovno zmožnost (12 b in 14 a). Take naloge so običajno nekoliko zahtevnejše, uspešnost reševanja pa je tokrat verjetno povezana z izbirnim tipom nalog.

V rdečem območju so se znašle raznovrstne naloge – tako glede zmožnosti, ki so jo preverjale, kot glede taksonomske stopnje. Za nalogi 1 in 7 predvidevamo, da so ju bolje reševali učenci z višjimi dosežki, ker se je pri odgovoru vrednotila tudi jezikovna pravilnost. Izkazalo se je, da imajo mnogi učenci težave pri ugotavljanju pravilnosti trditve, ki v nalogi ni navedena dobesedno, ampak je o pravilnosti treba presojati iz omenjenih podatkov s sklepanjem (npr. pri nalogi 6). Prav tako so imeli težave s samostojno ubeseditvijo naslova odstavka, pri čemer je bilo treba povezati več podatkov med seboj in na kratko izraziti bistvo z ustreznimi besedami (npr. pri nalogi 7). Učenci so imeli težave tudi pri prepoznavanju okoliščin nastanka besedila, saj mnogi niso znali ločiti med naslovom izhodiščnega besedila in naslovom knjige, v kateri je bilo prirejeno izhodiščno besedilo objavljeno (npr. pri nalogi 1).

Nekoliko presenetljivo je, da je bila v tokratnem preizkusu znanja v modrem območju večina nalog takih, ki preverjajo razumevanje izhodiščnega besedila (2, 5, 8 in 9). To povezujemo s tem, da so bili učenci v svojih odgovorih premalo natančni, da so odgovarjali na splošno, iz svojih izkušenj, ne na podlagi izhodiščnega besedila, in tudi s tem, da se je pri nekaterih izmed teh nalog vrednotila jezikovna pravilnost. Mogoče je tudi, da imajo učenci po dveh letih učenja na daljavo nekoliko slabše razvito tehniko branja in zmožnost branja z razumevanjem. Ne preseneča pa, da se je v modro območje uvrstila naloga (10), pri kateri so morali učenci pretvoriti premi govor v odvisnega.

Nalogi, ki so ju slabše reševali tudi učenci z najvišjimi dosežki, sta preverjali metajezikovno zmožnost (14 b) in skladenjsko zmožnost (15). Pri prvi omenjeni nalogi so morali učenci utemeljiti rabo sedanjika, pri drugi pa so morali združiti dve enostavni povedi tako, da so v novi povedi izrazili vzrok. Tovrstne pretvorbe so za učence zahtevne.

V II. delu preizkusa, tj. ob **umetnostnem besedilu**, ni bilo nobene naloge v zelenem območju, v rumenem pa le ena (3). Kljub temu da je bila naloga izbirnega tipa, je učencem prepoznavanje teme izhodiščnega besedila povzročalo nekoliko več težav kot lani, ko je bila podobna naloga v zelenem območju.

Kot zahtevnejše so se izkazale naloge, pri katerih so morali učenci svoje odgovore utemeljiti (1, 2), razložiti oz. prepoznati pomen podčrtanega dela (8, 9) in tvoriti krajše besedilo o ravnanju književne osebe (10 A). Preseneča pa dejstvo, da so tudi učenci s sicer višjimi dosežki slabše reševali nalogo, v kateri so morali prepoznati zaporedje dogodkov v odlomku (4).

V modrem območju sta bili naloga 10 B, ki je preverjala jezikovno pravilnost tvorjenega besedila, in naloga 11, ki je preverjala literarnovedno znanje. Čeprav slednja preverja zmožnosti najnižje taksonomske ravni, se tovrstne naloge vsako leto izkažejo za zahtevne.

Naloge, ki jih niso uspešno rešili niti učenci z najvišjimi dosežki, so preverjale razumevanje prebranega besedila (5, 6 in 7). Naloga 5 je bila verjetno zahtevna zato, ker so morali učenci navesti dve značajski lastnosti ene izmed književnih oseb in ju utemeljiti, poleg tega se je vrednotila jezikovna pravilnost odgovora. Pri nalogi 6 so učenci mogoče premalo natančno prebrali navodilo in niso upoštevali, da naloga zahteva navedbo dveh prizorov iz narave, ampak so omenjali kaj drugega, ali pa so poleg sicer pravilnega odgovora napisali še kaj napačnega. Naloga 7 pa je bila zahtevna, saj je od učencev zahtevala sintezo dogajanja.

Glede na rezultate predlagamo, da naj učitelji spodbujajo učence k natančnemu branju navodil in reševanju nalog v skladu z izhodiščnim besedilom. Pri pouku naj učence navajajo na utemeljevanje posameznih trditev in povezovanje rabe jezika z metajezikovnim znanjem. Menimo, da je treba pri pouku poudarjati smiselnost tvorjenja jezikovno pravilnih povedi in besedil (tudi pri drugih predmetih, ne le pri slovenščini) in jasno ubesedovanje svojih misli. Učitelji naj pri pouku čim večkrat vključujejo delo z raznimi (ne)umetnostnimi besedili, spodbujajo učence k poglobljenemu razmišljanju o njih in jih izzivajo z zahtevnejšimi nalogami, pri katerih bodo morali učenci tvoriti krajša, zaokrožena in jezikovno pravilna besedila.

Preglednica: Specifikacijska tabela, slovenščina, I. del, 6. razred (UN 2018)

I. del, neumetnostno besedilo: *Branje misli* (Prirejeno po: Robert Winston: *Kaj se mota v moji glavi?* str. 56–57.)

Naloga	Točke	Zmožnost Izpis zmožnosti iz UN	Standard znanja	Jezikoslovni izrazi	Taksonomska stopnja	Območje
1	1	SLOGOVNA ZMOŽNOST	Učenec/učenka pokaže zmožnost tako, da: določi okoliščine nastanka besedila (4., 5., 6. razred) (UN, str. 54)		znanje	rdeče
2	1	ZMOŽNOST ENOSMERNEGA SPORAZUMEVANJA	določi namen sporočevalca (4., 5., 6. razred), (UN, str. 52)		razumevanje	modro
3	1	JEZIKOVNA IN SLOGOVNA ZMOŽNOST – POIMENOVALNA	razloži dane besede oz. besedne zveze iz besedila (4., 5., 6. razred) (UN, str. 52)		razumevanje	zeleno
4	1	ZMOŽNOST ENOSMERNEGA SPORAZUMEVANJA	povzame bistvene podatke (4., 5., 6. razred) (UN, str. 52)		razumevanje sinteza	zeleno
5	1	ZMOŽNOST ENOSMERNEGA SPORAZUMEVANJA	povzame bistvene podatke (4., 5., 6. razred) (UN, str. 52)		razumevanje	modro
6	1	ZMOŽNOST ENOSMERNEGA SPORAZUMEVANJA	povzame bistvene podatke (4., 5., 6. razred) (UN, str. 52)		razumevanje	rdeče
7	1	ZMOŽNOST ENOSMERNEGA SPORAZUMEVANJA	povzame podtemo (4., 5., 6. razred) (UN, str. 52)		razumevanje sinteza	rdeče
8	1	ZMOŽNOST ENOSMERNEGA SPORAZUMEVANJA	povzame bistvene podatke (4., 5., 6. razred) (UN, str. 52)		razumevanje	modro
	1	JEZIKOVNA IN SLOGOVNA ZMOŽNOST	slovnična in pravopisna pravilnost ter slogovna ustreznost		znanje uporaba	
9	1	ZMOŽNOST ENOSMERNEGA SPORAZUMEVANJA	povzame bistvene podatke (4., 5., 6. razred), (UN, str. 52)		razumevanje uporaba sinteza	modro
	1	JEZIKOVNA IN SLOGOVNA ZMOŽNOST	slovnična in pravopisna pravilnost ter slogovna ustreznost		znanje uporaba	
10	1	JEZIKOVNA IN SLOGOVNA ZMOŽNOST – SKLADENJSKA	poroča o prvotnem govornem dogodku z odvisnim govorom (6. razred) (UN, str. 53)	– premi govor (6. r., UN 25) – odvisni govor (6. r., UN 25)	znanje uporaba	modro
	1	JEZIKOVNA IN SLOGOVNA ZMOŽNOST	slovnična in pravopisna pravilnost ter slogovna ustreznost		znanje uporaba	

Naloga	Točke	Zmožnost	Standard znanja	Jezikoslovni izrazi	Taksonomska stopnja	Območje
		Izpis zmožnosti iz UN	Učenec/učenka pokaže zmožnost tako, da:			
11 a	1	JEZIKOVNA IN SLOGOVNA ZMOŽNOST – POIMENOVALNA	k dani besedi poišče njeno sopomenko (4., 5., 6. razred) (UN, str. 52)		znanje razumevanje	zeleno
11 b	1	JEZIKOVNA IN SLOGOVNA ZMOŽNOST – POIMENOVALNA	k dani besedi doda besedo iz iste besedne družine (4., 5., 6. razred) (UN, str. 52)	– besedna družina (5. r., UN, str. 25)	znanje razumevanje	zeleno
12 a	1	METAJEZIKOVNA	razume jezikoslovni izraz (4., 5., 6. razred) (UN, str. 54)	– osebni zaimek (6. r., UN, str. 25)	znanje razumevanje uporaba	rdeče
12 b	1	METAJEZIKOVNA	besedi iz besedila določi oblikovne lastnosti (5., 6. razred) (UN, str. 54)	– zaimek (6. r., UN, str. 25) – oseba (6. r., UN, str. 25) – dvojina (5. r., UN, str. 25) – množina (5. r., UN, str. 25)	znanje	rumeno
13	1	JEZIKOVNA IN SLOGOVNA ZMOŽNOST – SKLADENJSKA	pomensko in oblikovno ustrezno dopolni nepopolne povedi (5., 6. razred), (UN, str. 53)	– samostalnik (5. r., UN, str. 25)	znanje razumevanje uporaba	zeleno
14 a	1	METAJEZIKOVNA	besedam iz besedila določi oblikovne lastnosti (5., 6. razred) (UN, str. 54)	– glagol (6. r., UN, str. 25) – časovna oblika (6. r., UN, str. 25) – sedanjik (6. r., UN, str. 25) – preteklik (6. r., UN, str. 25) – prihodnjik (6. r., UN, str. 25)	znanje razumevanje	rumeno
14 b	1	METAJEZIKOVNA	razume in uporablja temeljne jezikoslovne izraze, navedene v UN (4., 5., 6. razred) (UN, str. 54)	– glagol (6. r., UN, str. 25) – časovna oblika (6. r., UN, str. 25)	znanje razumevanje uporaba	nad modrim
15	1	JEZIKOVNA IN SLOGOVNA ZMOŽNOST – SKLADENJSKA	v zvezi dveh povedi prepozna vzročno-posledično razmerje, ga izrazi z veznikom in združi zvezo povedi v skladenjsko pravilno dvostavčno poved (5., 6. r.) (UN, str. 53)		znanje razumevanje uporaba	nad modrim
	1	JEZIKOVNA IN SLOGOVNA ZMOŽNOST	slovnična in pravopisna pravilnost ter slogovna ustreznost		znanje uporaba	
16 A	3	ZMOŽNOST ENOSMERNEGA SPORAZUMEVANJA – TVORJENJE BESEDILA	tvori ustrezno, smiselno in razumljivo besedilo; povzame temo in bistvene podatke (4., 5., 6. r.) (UN str. 52).		razumevanje uporaba analiza sinteza	rdeče
16 B	2	JEZIKOVNA IN SLOGOVNA ZMOŽNOST	tvori besedilo, skladno z jezikovno in slogovno normo knjižne zvrsti (4., 5., 6. r.) (UN str. 52)		znanje uporaba	modro
SKUPAJ	27					

Preglednica: Specifikacijska tabela, slovenščina, II. del, 6. razred (UN 2018)

II. del, umetnostno besedilo: Dim Zupan: *Duh Maksa Zeljarskega* (str. 115–16).

Naloga	Točke	Zmožnost Izpis zmožnosti iz UN	Standard znanja	Vsebine	Taksonomska stopnja	Območje
1	1	USVOJITEV LITERARNOVEDNEGA ZNANJA	Učenec/učenka pokaže zmožnost tako, da:			
			pozna , razume in uporablja literarnovedne izraze , navedene v učnem načrtu (UN, str. 57)	fantastična pripoved (6. r., UN, str. 32) realistična pripoved (6. r., UN, str. 32)	znanje razumevanje	rdeče
2	1	RECEPCIJSKA ZMOŽNOST	pove, kje se je kaj dogajalo (4., 5., 6. r.) (UN, str. 55)	dogajalni književni prostor (5. r., UN, str. 31)	razumevanje	rdeče
3	1	RECEPCIJSKA ZMOŽNOST	pove, o čem govori umetnostno besedilo (4., 5., 6. r.) (UN, str. 55)		razumevanje	rumeno
4	1	RECEPCIJSKA ZMOŽNOST sledenje književnemu dogajanju in njegovo razumevanje	odgovarja na vprašanja o poteku dogajanja (4., 5., 6. r.) (UN, str. 55)		razumevanje	rdeče
5	2	RECEPCIJSKA ZMOŽNOST TER ZMOŽNOST TVORJENJA BESEDIL O UB IN OB NJIH doživljanje, razumevanje in vrednotenje književne osebe	ubesedi svojo domišljjsko predstavo književne osebe (4., 5., 6. r.) (UN, str. 55)		razumevanje sinteza vrednotenje	nad modrim
	1	JEZIKOVNA ZMOŽNOST slovnična, pravopisna pravilnost ter slogovna ustreznost			znanje uporaba	
6	1	RECEPCIJSKA ZMOŽNOST loči realni in domišljjski dogajalni prostor in čas ter si ustvari njuno domišljjsko predstavo	ubesedi svojo predstavo dogajalnega prostora/časa (4., 5., 6. r.) (UN, str. 55)		razumevanje	nad modrim
7	1	RECEPCIJSKA ZMOŽNOST TER ZMOŽNOST TVORJENJA BESEDIL O UB IN OB NJIH sledenje književnemu dogajanju in njegovo razumevanje	odgovori na vprašanja o prebranem besedilu – pove, zakaj se je kaj zgodilo in katere posledice je imelo ravnanje književnih oseb (4., 5., 6. r.) (UN, str. 55)		razumevanje sinteza vrednotenje	nad modrim
	1	JEZIKOVNA ZMOŽNOST slovnična, pravopisna pravilnost ter slogovna ustreznost			znanje uporaba	
8	1	RECEPCIJSKA ZMOŽNOST sledenje književnemu dogajanju in njegovo razumevanje	odgovarja na vprašanja o poteku dogajanja (4., 5., 6. r.) (UN, str. 55)		razumevanje	rdeče

Naloga	Točke	Zmožnost	Standard znanja	Vsebine	Taksonomska stopnja	Območje
9	1	JEZIKOVNA ZMOŽNOST – POIMENOVALNA Izpis zmožnosti iz UN	Učenec/učenka pokaže zmožnost tako, da:			
			razloži dano besedno zvezo iz besedila (4., 5., 6. r.) (UN, str. 52)		znanje razumevanje	rdeče
10 A	3	RECEPCIJSKA ZMOŽNOST TER ZMOŽNOST TVORJENJA BESEDIL O UB IN OB NJIH	svoje ugotovitve o književnih besedilih predstavi ter vrednoti in utemelji svoje mnenje (4., 5, 6. r.) (UN, str. 55)		razumevanje sinteza vrednotenje	rdeče
10 B	2	JEZIKOVNA ZMOŽNOST slovnična, pravopisna pravilnost ter slogovna ustreznost			znanje uporaba	modro
11	1	USVOJITEV LITERARNOVEDNEGA ZNANJA	pozna umetnostna besedila obvezno obravnavanih avtorjev in avtoric (4., 5., 6. razred) (UN, str. 57)	Hans Christian Andersen (6. r., UN, str. 32)	znanje	modro
SKUPAJ	18					

PRILOGA

I. DEL

Branje MISLI

Po mnenju nekaterih znanstvenikov so se veliki možgani pri ljudeh razvili predvsem zato, da bolje razumemo drug drugega. Za uspeh v življenju je dobro tudi to, da znamo razumeti misli drugih ljudi – treba je torej **brati njihove misli**. Tako med drugim lahko prepoznamo tudi laži.

Laganje staršem sploh ni priporočljivo; poleg tega roditelji laži zlahka prepoznajo in razberejo komaj opazne signale, ki jih nezavedno oddajaš.

1 BRANJE Z OBRAZA

Izrazi na obrazu izdajajo tvoja čustva, čeprav jih poskušaš skriti. Morda se prisiljeno smeješ in se pretvarjaš, da si vesel, toda izdale te bodo oči; te ostajajo hladne in ne kažejo veselosti. Med najbolj resnicoljubnimi deli obraza je čelo – njegova nagubanost kaže, da te nekaj muči, čeprav ne želiš razkriti zaskrbljenosti.

2 SLEDENJE POGLEDOM

Med najlažjimi načini za ugotavljanje misli drugih ljudi je sledenje njihovim pogledom. Pogledi nam nehote uhajajo na stvari, ki si jih želimo. Tako izdajajo naše skrite misli. Če poskušaš skriti svoje misli tako, da namenoma gledaš v tla ali v stran, te tudi to izda.

3 _____

So tvoje mišice sproščene ali napete? Imaš roke prekrižane pred seboj? Z gibi in telesno držo pogosto nehote pošiljamo drugim znake svojega razpoloženja. Ena izmed oblik naše telesne govorice je tudi posnemanje drugih ljudi. Kadar nam je kdo všeč ali z njim soglašamo, začnemo posnemati njegove gibe. Če pa nam ni všeč, bo naša telesna govorica drugačna in v neskladju z njegovo.

4 ZVEN GOVORA

Zven tvojega glasu lahko pove več kot besede. Glasnost, ton in način dihanja izdajajo tvoja čustva. Raziskave so pokazale, da lahko poslušalci prepoznajo občutke in čustva celo pri tujejezičnih govornih, čeprav ne razumejo niti besede povedanega.

5 POZNAVANJE SAMEGA SEBE

Najpomembnejše skrivno orožje tvojih staršev je njihovo poznavanje samih sebe. Tudi oni so bili nekoč v tvojih letih in so na enake načine lagali svojim staršem, zato poznajo vse tvoje trike. Ko se jim poskušaš zlagati, se spomnijo, kakšni so bili v tvoji starosti – njihovo poznavanje samih sebe jim olajša prepoznavanje tvojih misli in razkrivanje laži.

Zanimivost

Občutim tvojo bolečino

Če vidiš, da se kdo udari ali poškoduje, se zdrzneš, kot bi tudi sam začutil bolečino. Slikanje možganov je pokazalo, da se pri opazovanju poškodovanca vključijo podobna območja možganov kot ob lastnem doživljanju bolečine.

(Prirejeno po: Robert Winston: *Kaj se mota v moji glavi?*. Murska Sobota: Pomurska založba, 2011. 56–57.)

II. DEL

Dim Zupan

DUH MAKSA ZELJARSKEGA

Prosti spis je zahteval veliko zbranost. Vesna je sedela pred praznim belim listom in mrzlično premišljevala, katero od mnogoterih štorij prababice Amalije ali Malči po domače naj prelije na papir, da se bo uspešno kosala za dobro oceno. Zmagal je Maks Zeljarski oziroma njegov duh. Tako sočno je prababica pripovedovala o njem, da so stavki kar sami skakali na papir. Vesna je morala samo paziti na vejice in pike.

Ko so že vsi v razredu oddali svoje umotvore, je Vesna še škrebljala o duhu, ki je svoje dni blodil po Trnovem¹, o njegovem črno-belem kužatu², ki je žalostno obležal na gomili, in takšnih stvareh, da je učiteljica Zorkova postala nestrpna in jo dvakrat opozorila:

»Dajmo, Vesna, končajmo, kaj nisi slišala, da je že zvonilo!«

»Škoda,« je Vesna nejevoljno oddala nalogo, »do Trnovega danes sploh še nisem prišla.«

Zgodba o Maksovem duhu je z drugimi spisi romala najprej v zbornico, potem pa domov k učiteljici Zorkovi, ki je, kakšno naključje, stanovala prav v trnovskih blokih, ki so bili postavljeni na mestu hišk stare Solatne vasi.

Pozno ponoči je še svetila luč v kabinetu učiteljice Zorkove, ko je prebirala, popravljala in ocenjevala proste spise z naslovom »Trnovo nekoč in danes«. Za zadnjega si je prihranila Vesnino zajetno delo. Zanimalo jo je, o čem se je deklica tako razpisala, zraven se je pa bala, da bo kar mrgolelo pravopisnih napak in da bo od popravljanja na listih vse rdeče.

Sredi dela se je nenadoma zavedela, da je nekje prebrala, da blok, v katerem prebivajo z možem in malim sinkom Aljažem, stoji prav na mestu, kjer je nekoč bila Zeljarska ulica. Če je kaj resnice v tem spisu, si je dejala, potem je morala biti hišica Maksa Zeljarskega prav tukaj nekje v bližini.

Zunaj je nenadoma začel zavijati močan veter in skozi odprto okno je prinesel velik platanin list.

Učiteljica Majda Zorko je lovila plapolajoče zavese, da ne bi opletale okoli in prevrnile vaze na mizi, in hitela zapirat okno.

Oddaljeni bliski in gromi so oznanjali, da se bliža nevihta, zato je bila dobro osvetljena ulica pod oknom prazna. Ko je bilo okno zaprto, je Majdi še en bežen pogled ušel na spečo ulico.

Streslo jo je, kot bi jo nekdo priključil na električno. Vse dlake ji je postavilo pokonci in zona jo je oblila. Ni mogla verjeti svojim očem, kar je videla.

Spodaj po tlaku je hitro drobil starec, pokrit s širokim klobukom, izpod katerega so v močnem vetru valovili sivi lasje, plapolali pa so tudi krajci njegovega dolgega sivega plašča. Saj to vendar ni mogoče, si je Majda obrisala potno čelo, možakar je na las takšen, kot ga je v svojem spisu opisala učenka Vesna po pripovedovanju svoje prababice. Da bi bilo vse še huje, je nekaj korakov pred možakom okorno stopicljaj

¹ Trnovo – del Ljubljane, v katerem so bili nekdanji veliki zelenjavni vrtovi

² kužatu – kužku

črno-beli kuža in mahal z navzgor zavitim repom, na koncu katerega je bil bel cof.

Pravopisnih napak je bilo res nekaj, ampak zgodba je bila pa napisana tekoče in napeto, da si učiteljica Zorkova ni mogla kaj, da ne bi spisa še enkrat prebrala. In nato še dvakrat.

(Odlomek.)

(Dim Zupan: Duh Maksa Zeljarskega. V: Dragica Haramija (ur.):
Geniji: Antologija sodobne slovenske mladinske kratke proze. Ljubljana: Genija, 2006. 115–116.)

I. DEL

**Naloge iz I. dela se navezujejo na besedilo *Branje misli*.
Pozorno preberi izhodiščno besedilo in reši naloge.**

1. Kdo je napisal besedilo in v kateri knjigi je bilo objavljeno?

Avtor besedila: _____

Naslov knjige: _____

(1 točka)

2. Čemu predvsem je avtor tvoril besedilo? Obkroži.

A Da bi bralcu predstavil, kako lažje razumeti druge ljudi.

B Da bi bralcu predstavil, kako uspešno lagati staršem.

C Da bi bralcu predstavil, kako delujejo naši možgani.

Č Da bi bralcu predstavil, kako so se razvili veliki možgani.

(1 točka)

3. Kaj pomeni, da nekemu beremo misli? Obkroži.

A Da beremo misli, ki so napisane.

B Da si mislimo, kaj nekdo bere.

C Da ugotavljamo, kaj nekdo misli.

Č Da mislimo, medtem ko beremo.

(1 točka)

4. Po čem sogovornici prepoznajo naše misli in čustva?
Napiši tri primere iz besedila.

_____

_____

_____

(1 točka)

5. Kako z govorico telesa pokažemo, da se strinjamo z govorcem?

(1 točka)

6. Obkroži DA, če je trditev pravilna, ali NE, če ni pravilna.

Kot poslušalci lahko razberemo čustva pri ljudeh, ki govorijo
drug jezik kot mi. DA NE

Avtor besedila nam svetuje, naj bomo previdni, kadar
lažemo staršem. DA NE

(1 točka)

7. Del besedila, ki je označen s številko 3, nima naslova. Napiši najustreznejši
naslov.

(1 točka)

8. Zakaj se nam zdi, da tudi mi občutimo bolečino, če vidimo, da se je nekdo udaril?
Odgovori v obliki povedi.

(2 točki)

9. Preberi besedilo v oblaku.

Kaj bi odgovoril/-a fantu? Upoštevaj odstavek z naslovom *Poznavanje samega sebe* in odgovor napiši v obliki povedi.

(2 točki)

10. Premi govor pretvori v odvisnega.

Deček na sliki se sprašuje: „Zakaj starši vedno prepoznajo mojo laž?”

(2 točki)

11. a) Katera beseda v izpisani povedi ima enak pomen kot podčrtana? Obkroži jo.

Laganje staršem sploh ni priporočljivo; poleg tega roditelji laži zlahka prepoznajo in razberejo komaj opazne signale, ki jih nezavedno oddajaš.

(1 točka)

11. b) Katera beseda v izpisani povedi spada v isto besedno družino kot beseda *laganje*? Prepiši jo.

laganje – _____

(1 točka)

12. Preberi poved.

Izrazi na obrazu izdajajo tvoja čustva, čeprav jih poskušaš skriti ali zatreti.

12. a) Na kaj v povedi se nanaša zaimek *jih*?

Nanaša se na _____.

(1 točka)

12. b) Katera trditev o zaimku *jih* drži? Obkroži.

- A Zaimek je v 2. osebi množine.
- B Zaimek je v 3. osebi množine.
- C Zaimek je v 2. osebi dvojine.
- Č Zaimek je v 3. osebi dvojine.

(1 točka)

13. Na črto vstavi pravilno obliko samostalnika *človek*.

Če se z drugimi _____ razumemo, to izražamo tudi s svojo govorico telesa.

(1 točka)

14. a) Ponovno preberi odstavek *Sledenje pogledom*. V kateri časovni obliki so glagoli v njem? Obkroži.

- A V sedanjiku.
- B V pretekliku.
- C V prihodnjiku.

(1 točka)

14. b) Zakaj so glagoli prav v tej časovni obliki?

_____

(1 točka)

15. Preberi povedi.

Starši so na enak način lagali svojim staršem. Poznajo vse tvoje trike.

Združi obe povedi v eno tako, da izraziš vzrok. Novo poved napiši na črto.

_____
_____

(2 točki)

16. Neka študentka je med učenci 3. in 4. razreda opravila raziskavo o nebesednem sporazumevanju. Oglej si diagrama in reši nalogo.

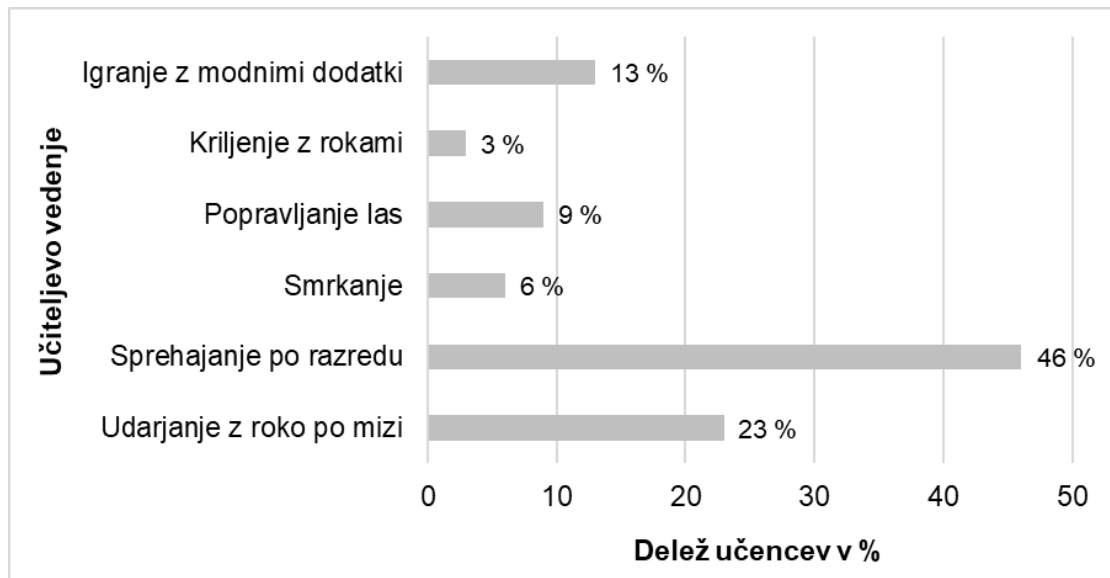

Diagram 1: Učiteljevo vedenje, ki je za učence neprijetno

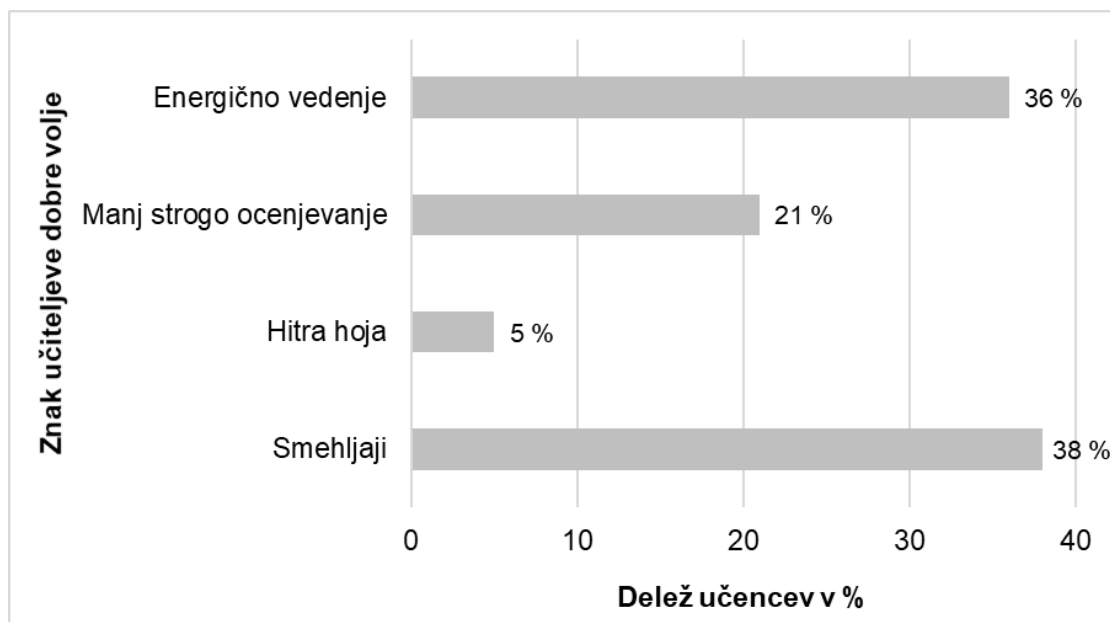

Diagram 2: Znaki učiteljeve dobre volje

Diagrama sta prirejena po: Petra Mauer: *Neverbalna komunikacija kot (ne)kakovostna prvina v pedagoškem procesu: diplomsko delo*. Ljubljana, 2007. 62–63.

II. DEL

Naloge iz II. dela se navezujejo na besedilo Dima Zupana *Duh Maksa Zeljarskega*.

Pozorno preberi izhodiščno besedilo in reši naloge.

1. Katere vrste je pripoved? Obkroži.

A Fantastična.

B Realistična.

Utemelji svoj odgovor.

(1 točka)

2. Ali se kraj dogajanja v besedilu spremeni? Obkroži.

DA NE

Utemelji svoj odgovor.

(1 točka)

3. O čem predvsem govori besedilo? Obkroži.

A O življenju Vesnine prababice.

B O Vesninem spisu in odzivu učiteljice.

C O življenju v naselju Trnovo nekoč.

Č O strahu učiteljice pred nevihto.

(1 točka)

4. Kako si v besedilu sledijo dogodki? S števkami od 1 do 5 označi njihovo zaporedje.

_____ Učiteljica opazi nočnega sprehajalca.

_____ Vesna za oceno piše prosti spis o Maksu Zeljarskem.

_____ Učiteljica ponovno prebere Vesnin spis.

_____ Učiteljica popravlja spise učencev.

_____ Vesna razmišlja o izbiri zgodbe za spis.

(1 točka)

5. Predstavi dve značajski lastnosti učiteljice Majde Zorko. Utemelji ju s podatki iz besedila. Odgovori v obliki povedi.

(3 točke)

6. S katerima prizoroma iz narave pripovedovalec stopnjuje napetost?

(1 točka)

7. Kako Maks Zeljarski povezuje preteklost in sedanost? Odgovori v obliki povedi.

(2 točki)

8. Preberi poved.

Tako sočno je prababica pripovedovala o njem, da so stavki kar sami skakali na papir.

S svojimi besedami razloži, kaj pomeni podčrtani del povedi.

(1 točka)

9. Kaj pomeni, da je *spodaj po tlaku hitro drobil starec*? Obkroži.

- A Starec je med hojo drobil kruh.
- B Starec je po tleh stresal drobtine.
- C Starec je hodil s kratkimi koraki.
- Č Starec je delal dolge korake.

(1 točka)

